

RIKSDAGENS SVAR 198/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ungdomsstraff och till vissa lagar som har samband med den

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lag om ungdomsstraff och till vissa lagar som har samband med den (RP 102/2004 rd).

Beredning i utskott

Lagutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (LaUB 11/2004 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av 6 och 7 kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 6 kap. 13 § 4 mom., sådant det lyder i lag 515/2003, samt
fogas till 6 kap. 1 §, sådan den lyder i nämnda lag 515/2003, ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2—4 mom. blir 3—5 mom., till 6 kap. en ny 10 a §, till 7 kap. 4 §, sådan den lyder i lag 697/1991, ett nytt 2 mom. och till 7 kap. en ny 8 §, i stället för den 8 § som upphävts genom lag 751/1997, som följer:

6 kap.

Om bestämmande av straff

1 §

Straffarter

— — — — —
Ungdomsstraffet är ett särskilt straff för ett brott som någon har begått före fyllda 18 år.
— — — — —

10 a §

Ungdomsstraff

Den som har begått ett brott innan han eller hon har fyllt 18 år kan dömas till ungdomsstraff, om

1) böter är ett otillräckligt straff med hänsyn till hur allvarligt brottet är, gärningsmannens skuld sådan den framgår av brottet och gärningsmannens tidigare brott och vägande skäl inte

kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff döms ut, och

2) dömande till ungdomsstraff skall anses motiverat för att främja gärningsmannens möjligheter att anpassa sig i samhället och för att förhindra återfall i brott.

Om flera brott behandlas samtidigt i domstolen, kan under de förutsättningar som anges i 1 mom. ungdomsstraff dömas ut för brotten även om gärningsmannen har begått endast en del av dem innan han eller hon fyllde 18 år.

Bestämmelser om ungdomsstraffets längd och vad straffet innefattar finns i 2 § i lagen om ungdomsstraff (/).

13 §

Avräkning av tiden för frihetsberövande

Om straffet är ungdomsstraff skall frihetsberövandet avräknas. När avräkning enligt detta moment görs motsvarar ett dygns frihetsberövande två ungdomsstraffdagar, om inte avvikelser från detta görs av särskilda skäl.

7 kap.

Om gemensamt straff

4 §

Övriga påföljder

För flera brott som lagförs samtidigt bestäms endast ett ungdomsstraff.

8 §

Beaktande av ett tidigare utdömt ungdomsstraff

Om den som har dömts till ungdomsstraff skall dömas till ovillkorligt fängelsestraff för ett brott som han eller hon har begått innan ungdomsstraffet dömdes ut eller för ett nytt brott som han eller hon har begått efter att ungdomsstraffet dömdes ut men innan verkställigheten av straffet har upphört, kan ett gemensamt ovillkorligt fängelsestraff dömas ut för detta brott och för det brott som ledde till ungdomsstraffet. Den del av ungdomsstraffet som redan har verkställts skall beaktas så som föreskrivs i 19 § lagen om ungdomsstraff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Denna lag tillämpas även på brott som har begåtts före lagens ikraftträdande, om inget annat följer av 14 § 2 mom. i lagen om försöksverksamhet med ungdomsstraff (1058/1996). Det straff som gärningsmannen döms till får emellertid inte vara strängare än det straff som han eller hon skulle ha dömts till enligt den lag som gällde vid gärningstidpunkten.

Lag

om ungdomsstraff

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Förutsättningar för dömande till ungdomsstraff

Den som har begått ett brott innan han eller hon har fyllt 18 år kan dömas till ungdomsstraff, enligt vad som föreskrivs i 6 kap. 10 a § i strafflagen (39/1889).

Innan ett ungdomsstraff döms ut skall svaren höras personligen.

2 §

Ungdomsstraffets längd och vad straffet innefattar

Till ungdomsstraff döms i minst fyra månader och högst ett år.

Den som har dömts till ungdomsstraff står under övervakning den tid som straffet varar. Ungdomsstraffet innefattar övervakarsamtal, uppgifter och program som främjar den sociala funktionsförmågan och som den dömda fullföljer under övervakning samt stöd och handledning i samband med dessa. Ungdomsstraffet innefattar även övervakad orientering i arbetslivet och i utförande av arbete, om det inte skall anses uppenbart onödigt eller är särskilt svårt att ordna sådan.

Den dömda får förpliktas att under högst åtta timmar per vecka delta i sammankomster som ingår i verkställigheten av ungdomsstraffet. Antalet timmar per vecka kan variera under strafftiden om verkställigheten förutsätter det.

3 §

Stödåtgärder i samband med ungdomsstraff

Verkställigheten av ett ungdomsstraff skall samordnas med stödåtgärder som främjar den dömdes förmåga att ha kontroll över sitt liv och

med stödåtgärder som främjar avtjänandet av straffet.

4 §

Verkställighetsplan

Kriminalvårdsväsendet skall på allmänna åklagarens eller domstolens begäran innan ett ungdomsstraff döms ut göra upp en verkställighetsplan för ungdomsstraffet, av vilken skall framgå

1) de föreskrifter som hänför sig till kontakterna mellan övervakaren och den dömda, och

2) de uppgifter och program som främjar den sociala funktionsförmågan samt den del som gäller orientering i arbetslivet och i utförande av arbete.

Kriminalvårdsväsendet skall höra den misstänkte i samband med att verkställighetsplanen görs upp. Om den misstänkte är yngre än 18 år skall vårdnadshavaren, intressebevakaren eller någon annan laglig företrädare ges tillfälle att bli hörd.

5 §

Precisering av verkställighetsplanen

Efter att ett ungdomsstraff har dömts ut kan Kriminalvårdsväsendet med utgångspunkt i planen meddela sådana föreskrifter som behövs vid verkställigheten och som gäller tidpunkterna för de övervakarsamtal och andra sammankomster som avses i 2 § 2 mom. samt den närmare utformningen av uppgifter, program och orientering.

6 §

Inledande av verkställigheten av ett ungdomsstraff

Verkställigheten av ett ungdomsstraff skall inledas utan dröjsmål när domen har vunnit laga kraft eller kan verkställas såsom en lagakraftvunnen dom, om det inte finns något hinder för inledandet på grund av att den dömda är sjuk, fullgör sin värnplikt eller civiltjänst eller av andra liknande godtagbara skäl.

Verkställigheten av ett ungdomsstraff kan på basis av tingsrättens dom inledas innan domen har vunnit laga kraft, om den dömda skriftligen samtycker till verkställigheten och har nöjt sig med domen till den del han eller hon har dömts till ungdomsstraff.

Om den dömda i ett sådant fall som avses i 2 mom. med anledning av ändringssökande döms till något annat straff, skall den del av ungdomsstraffet som redan har verkställts beaktas så som föreskrivs i 19 §.

Ett ungdomsstraff förfaller, om verkställigheten inte har inletts inom tre år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs.

7 §

Ansvar för verkställigheten av ungdomsstraff

Brottspåföljdsverket och Kriminalvårdsväsendet svarar för verkställigheten av ungdomsstraff enligt vad som föreskrivs i denna lag och närmare genom förordning av statsrådet.

8 §

Efterlysning

Om den som har dömts till ungdomsstraff inte anträffas och det inte går att få reda på var han eller hon vistas, skall Brottspåföljdsverket utfärda en efterlysning av den dömda. I efterlysningen skall den dömda uppmanas att för verkställighet av ungdomsstraffet senast på utsatt dag ta kontakt med Kriminalvårdsväsendet. I efterlysningen skall nämnas att ett förfarande för att

döma ut ett annat straff i stället för ungdomsstraffet i annat fall inleds.

9 §

Verkställighet av flera ungdomsstraff

Flera ungdomsstraff som verkställs samtidigt sammanräknas vid verkställigheten. Den sammanlagda maximilängden är dock ett år och sex månader. Kriminalvårdsväsendet skall vid behov ändra verkställighetsplanen så som sammanräkningen förutsätter.

10 §

Förordnande av övervakare och person som bistår denne

Som övervakare för den som har dömts till ungdomsstraff fungerar en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet.

För att främja en ändamålsenlig verkställighet av ett ungdomsstraff kan en person som samtycker till uppdraget förordnas att bistå övervakaren, förutsatt att denna person har en för uppdraget lämplig utbildning inom det sociala området, i ungdomsarbete eller i pedagogik samt erfarenhet av arbete med ungdomar. Av särskilda skäl kan även någon annan lämplig person förordnas till uppdraget. På den som bistår en övervakare tillämpas språklagen (423/2003) och bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

Kriminalvårdsväsendet ingår ett avtal med den som förordnas att bistå en övervakare om skötseln av uppdraget samt beslutar om arvode och kostnadsersättning som skall betalas till denne av statens medel.

11 §

Uppgifter för övervakaren och den som förordnats att bistå övervakaren

Övervakaren skall

1) övervaka att verkställighetsplanen och de föreskrifter som grundar sig på den följs,

2) vid behov hålla kontakt med den dömdes vårdnadshavare, intressebevakare eller någon annan laglig företrädare,

3) stödja och handleda den dömden, och

4) informera Kriminalvårdsväsendet om överträdelser av verkställighetsplanen och av föreskrifter som grundar sig på den.

Den som har förordnats att bistå övervakaren skall iaktta övervakarens föreskrifter om verkställigheten av ungdomsstraffet och informera övervakaren om överträdelser av villkoren i verkställighetsplanen och överträdelser av föreskrifter som grundar sig på den.

Övervakaren och den som har förordnats att bistå denne skall handla så att deras åtgärder inte medför onödigt olägenhet för den dömden eller hans eller hennes närmaste.

12 §

Den dömdes skyldigheter

Den som har dömts till ungdomsstraff är skyldig att följa verkställighetsplanen och de föreskrifter om verkställigheten som Kriminalvårdsväsendet har meddelat med utgångspunkt i planen. Den dömden skall hålla kontakt med övervakaren så som bestäms i verkställighetsplanen.

Den dömden får inte använda eller vara påverkad av alkohol eller andra droger under ett övervakarsamtal eller vid någon annan sådan sammankomst som avses i 2 § 2 mom.

13 §

Övervakning av droganvändning

Om den dömden av yttre kännetecken att döma sannolikt är påverkad av alkohol eller andra droger vid ett övervakarsamtal eller en annan sammankomst som avses i 2 § 2 mom., skall övervakaren eller någon annan tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet anteckna observationerna av berusningstillståndet. Om det misstänks att berusningen beror på alkohol, kan en tjänsteman vid Kriminalvårdsväsendet ålägga den dömden att lämna utandningsprov.

14 §

Tiden för avtjänande av ett ungdomsstraff

Tiden för avtjänande av ett ungdomsstraff börjar löpa när den dömden kommer till det första övervakarsamtal eller till en annan sammankomst som avses i 2 § 2 mom.

Kriminalvårdsväsendet kan tillfälligt avbryta verkställigheten av ungdomsstraffet eller den del som återstår av straffet för sammanlagt högst ett år, om det föreligger hinder för att slutföra avtjänandet av ungdomsstraffet under strafftiden och orsaken till detta inte är en i 16 § 3 mom. avsedd allvarlig överträdelse av villkoren i verkställighetsplanen eller av föreskrifter som grundar sig på den. Efter att den maximitid som avses i detta moment har löpt ut fortsätter tiden för avtjänande av ungdomsstraffet oavbrutet till strafftidens slut oberoende av hindret.

15 §

Hämtning

Om den som har dömts till ungdomsstraff utelämnas från ett övervakarsamtal eller någon annan sammankomst som avses i 2 § 2 mom. utan godtagbara skäl som övervakaren har vetskap om och om det är sannolikt att den dömden håller sin undan, kan den dömden hämtas till nästa motsvarande sammankomst som övervakaren särskilt bestämmer. Polisen skall ge handräckning vid hämtningen, om inte hämningsåtgärderna skall anses klart oändamålsenliga.

Beslut om hämtning fattas av en anhållningsberättigad polisman på Kriminalvårdsväsendets begäran. Den som skall hämtas får högst sex timmar före den sammankomst som avses i 1 mom. gripas och tas i förvar. Hämtningen skall i mån av möjlighet utföras så att den dömden inte i onödan blir föremål för uppmärksamhet. En dömd får inte vara gripen eller hållas i förvar längre än vad hämtningen förutsätter.

Den som har dömts till ungdomsstraff skall när straffet börjar avtjänas informeras om att en försummelse enligt 1 mom. kan leda till hämtning.

16 §

Överträdelse av villkor och föreskrifter som gäller ett ungdomsstraff

Om den som har dömts till ungdomsstraff handlar i strid med sina skyldigheter enligt 12 §, skall Kriminalvårdsväsendet ge den dömda en muntlig eller skriftlig anmärkning. Om den dömda inte rättar sig efter anmärkningen eller om han eller hon annars allvarligt bryter mot villkoren i verkställighetsplanen eller mot sådana föreskrifter som grundar sig på planen, skall Kriminalvårdsväsendet ge den dömda en skriftlig varning.

Den dömda skall ges tillfälle att bli hörd innan varning ges. När en varning ges skall den dömda informeras om att saken förs till domstol och straff enligt 18 § döms ut om inte varningen iakttas.

Om den som har dömts till ungdomsstraff inte börjar avtjäna straffet eller avbryter avtjänandet eller inte rättar sig efter en varning och han eller hon inte har något godtagbart skäl för detta, skall Kriminalvårdsväsendet vidta åtgärder för att föra saken till domstol. Kriminalvårdsväsendet kan samtidigt bestämma att verkställigheten av ungdomsstraffet inte får inledas eller avbrytas vid verkställigheten.

17 §

Rättegångsförfarandet vid överträdelse

I ett sådant fall som avses i 16 § 3 mom. skall Kriminalvårdsväsendet utan dröjsmål lämna en utredning om saken till allmänna åklagaren. Om åklagaren anser att den dömda har förfarit så som avses i det nämnda lagrummet, skall åklagaren utan dröjsmål föra saken till den domstol som i första instans har avgjort det brottmål som ledde till ungdomsstraffet eller inom vars domkrets den dömda bor eller stadigvarande vistas.

Domstolen skall höra den dömda personligen innan målet avgörs. Likaså skall en representant för Kriminalvårdsväsendet ges tillfälle att bli hörd, om det inte är uppenbart onödigt för be-

handlingen av ärendet. I övrigt iakttas i tillämpliga delar vad som föreskrivs om rättegång i brottmål.

Besvär över ett avgörande som domstolen har träffat med stöd av denna paragraf skall behandlas skyndsamt.

18 §

Straff som döms ut i stället för ungdomsstraff

Om domstolen konstaterar att den dömda har förfarit på ett sådant sätt som avses i 16 § 3 mom., skall den döma ut ett annat straff i stället för den del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats.

Vid den prövning som gäller valet av ny straffart skall beaktas den dömdes ålder, hur stor del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats, hur allvarligt det klandervärda förfarandet har varit och av vilken karaktär det brott som ledde till ungdomsstraffet har varit.

Om ungdomsstraffet i sin helhet eller till en mycket stor del är oavtjänat och om det även i övrigt med hänsyn till de prövningsgrunder som nämns i 2 mom. också enligt en helhetsbedömning finns särskilda skäl till detta, kan ovillkorligt fängelsestraff dömas ut i stället för den del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats.

19 §

Beaktande av den del av ungdomsstraffet som har avtjänats

När någon som har dömts till ungdomsstraff döms till ett nytt straff i ett sådant fall som avses i 7 kap. 8 § i strafflagen eller i 6 § 3 mom. eller 18 § 1 mom. i denna lag, skall den del av ungdomsstraffet som redan har avtjänats i skälig mån beaktas som en straffnedsättningsgrund. Två ungdomsstraffdagar anses motsvara en dag ovillkorligt fängelse, om det inte med beaktande av innehållet i den del av ungdomsstraffet som redan har avtjänats finns särskilda skäl att avvika från detta.

20 §

Dömande till gemensamt ovillkorligt fängelsestraff

När ett gemensamt ovillkorligt fängelsestraff har dömts ut i enlighet med 7 kap. 8 § i strafflagen, skall Kriminalvårdsväsendet oberoende av ändringssökande omedelbart avbryta verkställigheten av ungdomsstraffet. Kriminalvårdsväsendet kan avbryta verkställigheten även när åklagaren meddelar Kriminalvårdsväsendet att den som har dömts till ungdomsstraff kommer att åtalas för ett brott som enligt åklagarens bedömning kan leda till ett ovillkorligt fängelsestraff.

21 §

Resekostnader

Kriminalvårdsväsendet betalar skäligena resekostnader som orsakas av uppgörandet av verkställighetsplanen och av verkställigheten av ungdomsstraffet.

22 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om

1) de förfaranden som hänför sig till de verkställande myndigheternas uppgifter,

2) de platser där orientering i arbetslivet och i utförande av arbete ges,

3) de handlingar som hänför sig till ungdomsstraff,

4) anmälningsplikten i samband med utdömandet och verkställigheten av ungdomsstraff, och om

5) förfarandet vid betalning av arvode och kostnadsersättning till den som bistår övervakaren och vid betalning av ersättning för resekostnader till en misstänkt och till den som har dömts till ungdomsstraff.

23 §

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av 8 § i brottsskadelagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i brottsskadelagen av den 21 december 1973 (935/1973) 8 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1062/1996, som följer:

8 §

Enligt denna lag ersätts dessutom sakskador som någon som har dömts till samhällstjänst eller ungdomsstraff vid utförandet av arbete eller uppgifter som hör till samhällstjänsten eller ungdomsstraffet har orsakat den som har ordnat

tjänstgöringsplatsen eller den plats där orientering i arbetslivet och i utförande av arbete ges eller en utomstående. Den som har ordnat tjänstgöringsplatsen eller den plats där orientering i arbetslivet och i utförande av arbete ges skall också ersättas för vad denne enligt 3 kap. 1 § 3 mom. i skadeståndslagen har blivit skyldig att

betala till utomstående för en skada som orsakats medan arbete eller uppgifter som hör till samhällstjänsten eller ungdomsstraffet utförs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 1946 om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter (894/1946) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1063/1996, som följer:

1 §

— — — — —
Denna lag tillämpas även på den som i stället för att hållas i anstalt har förordnats till eller placerats i arbete utom anstalt eller som utför arbe-

te eller uppgifter som hör till samhällstjänsten eller ungdomsstraffet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Helsingfors den 8 december 2004
